SECŢIA A TREIA

CAUZA IOSUB CARAS IMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 7198/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

27 iulie 2006

DEFINITIVĂ

Hotărârea devine definitivă în condiţiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenţie. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Iosub Caras împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secţia a treia), reunită într-o cameră compusă din: B.M. Zupančič, preşedinte, J. Hedigan, L. Caflisch, C. Bîrsan, A. Gyulumyan, E. Myjer, David Thór Björgvinsson, *judecători şi* R. Liddell, grefier,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 6 iulie 2006,
pronunţă prezenta hotărâre, adoptată la aceeaşi dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află două cereri (nr. La originea cauzei se află cererea nr. 7198/04, îndreptată împotriva României la Curte în temeiul art. 34 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale („convenţia”) de către două persoane cu dublă cetăţenie israeliană şi română, d-l Andrei Dorian Iosub Caras („primul reclamant”) şi Iris Iosub Caras („al doilea reclamant”), la 28 noiembrie 2003.

2. Reclamanţii au fost reprezentaţi de către domnul A. Nantel, avocat în oraşul Hod Hasharon, Israel. Guvernul Român („Guvernul”) a fost reprezentat de către agentul guvernamental, doamna R. Rizoiu, şi ulterior de către doamna B. Rămăşcanu din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 16 noiembrie 2004, preşedintele secţiei a treia a stabilit, conform art. 41 din Regulamentul Curţii, să acorde prioritate acestei cereri.

4. La 25 mai 2005, Curtea (secţia a treia) a hotărât să comunice Guvernului capetele de cerere privind dreptul la respectarea vieţii de familie, accesul la justiţie şi protecţia proprietăţii. Conform prevederilor art. 29 § 3 din convenţie, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea şi fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt

I. Circumstanţele cauzei

5. Primul reclamant s-a născut în 1972 şi are domiciliul în Petah Tikva, Israel. Cel de-al doilea reclamant, fiica primului reclamant, s-a născut în 2001. În prezent, ea locuieşte în România.

6. Primul reclamant şi soţia acestuia, având amândoi dublă cetăţenie română şi israeliană, au avut reşedinţa permanentă în Israel începând cu anul 1997. Copilul lor Iris s-a născut acolo, în 2001, şi a dobândit cetăţenie israeliană la naştere.

7. În septembrie 2001, familia a vizitat România. La 11 octombrie 2001, când era programată întoarcerea familiei în Israel, numai primul reclamant a plecat, iar soţia sa şi cel de-al doilea reclamant au rămas în România.

Ulterior, primul reclamant a depus cerere de înapoiere a copilului, în baza Convenţiei de la Haga (a se vedea infra procedura descrisă la secţiunea nr. 1), iar soţia a depus cerere de divorţ şi de încredinţare a copilului la instanţele din România (a se vedea infra procedura descrisă la secţiunea nr. 2).

1. Procedura de înapoiere a copilului

8. La 22 noiembrie 2001, la sosirea în Israel, tatăl a depus cerere de înapoiere a copilului său în temeiul Convenţiei de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaţionale de copii („Convenţia de la Haga"). Cererea a fost depusă prin intermediul Ministerului Justiţiei din Israel şi adresată Ministerului Justiţiei din România („ministerul") care a primit-o la 26 noiembrie 2001. Primul reclamant a susţinut că soţia sa reţinea în mod ilegal pe fiica lor în România, fără consimţământul său. De asemenea, el a informat ministerul că auzise că soţia sa formulase acţiunea de divorţ la instanţele din România.

9. La 27 noiembrie 2001, acesta a solicitat ministerului suspendarea procesului de divorţ (a se vedea infra, pct. 12-17), pe perioada soluţionării procedurilor întemeiate pe Convenţia de la Haga.

10. La 11 ianuarie 2002, ministerul, în calitate de autoritate aentrală pentru implementarea Convenţiei de la Haga, a iniţiat acţiunea în numele primului reclamant la Judecătoria Sectorului 6 Bucureşti.

În baza probelor prezentate în cauză, judecătoria a constatat că reţinerea copilului în România era ilicită, conform art. 3 din Convenţia de la Haga. Totuşi, aceasta a considerat că, dată fiind situaţia politică din Israel, care s-a înrăutăţit constant începând cu luna septembrie 2000, exista un risc mare ca înapoierea să reprezinte un pericol pentru sănătatea fizică sau psihică a copilului. Aşadar, prin hotărârea din 15 aprilie 2002, judecătoria a respins cererea de înapoiere a copilului, în temeiul art. 13 alin. 2 litera b) din Convenţia de la Haga.

11. La 17 decembrie 2002, Tribunalul Bucureşti a admis apelul depus de minister şi a dispus înapoierea copilului pe motiv că reţinerea era ilicită şi că mama nu dovedise riscul grav la care ar fi expus copilul, dacă ar fi fost înapoiat tatălui.

12. La 21 februarie 2003, mama a formulat recurs împotriva acestei decizii, recurs ce a fost admis de către Curtea de Apel Bucureşti prin decizia definitivă din 5 iunie 2003.

Curtea de apel a respins cererea de înapoiere pe motiv că, de la data începerii procedurii bazate pe Convenţia de la Haga, o altă instanţă română pronunţase divorţul părinţilor şi încredinţase copilul mamei, prin decizia definitivă din 18 septembrie 2002.

Aceasta a mai considerat şi că, dată fiind vârsta copilului, şi anume doi ani şi patru luni, înapoierea sa ar fi contrară intereselor sale întrucât locuise efectiv în România, împreună cu mama sa, de la vârsta de 7 luni. În sfârşit, în baza mărturiei unui martor, instanţa a considerat că este dovedit faptul că tatăl consimţise iniţial să rămână în România şi să stabilească acolo domiciliul întregii familii.

De aceea instanţa a considerat că minora locuise în mod legal în România începând cu 12 septembrie 2001.

2. Procesul de divorţ şi de încredinţare a minorei

13. La 10 octombrie 2001, soţia primului reclamant a iniţiat acţiunea de divorţ, cerând

încredinţarea fiicei lor şi pensie de întreţinere, la Judecătoria Sectorului 6 Bucureşti.

14. Judecătoria a considerat că, în afară de primul termen de judecată, primul reclamant a fost citat legal la adresa sa din Israel prin intermediul ministerului, conform prevederilor Codului de procedură civilă. Primul reclamant nu s-a prezentat la nici una dintre cele patru termene de judecată din cauza de divorţ.

15. În hotărârea din 18 septembrie 2002, rectificată la 6 noiembrie 2002, judecătoria a pronunţat divorţul din vina primului reclamant, a încredinţat mamei copilul şi a dispus ca primul reclamant să plătească pensia lunară de întreţinere de 824 USD pentru fiica sa.

16. La 11 decembrie 2002, judecătoria a trimis hotărârea la adresa primului reclamant.

17. Prin neformularea apelului hotărârea a rămas definitivă.

18. Primul reclamant a informat Curtea că nu a primit nici una dintre citaţiile care i-au fost trimise, şi nici hotărârea din 18 septembrie 2002. Se pare că el nu a contestat deloc hotărârea.

II. Dreptul intern şi internaţional relevant

1. Convenţia de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaţionale de copii

Art. 3

„Deplasarea sau neînapoierea unui copil se consideră ilicită:

a) când are loc prin violarea unui drept privind încredinţarea, atribuit unei persoane, unei instituţii sau oricărui alt organism acţionând fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul îşi avea reşedinţa obişnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierii sale; şi

b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierii acest drept era exercitat în mod efectiv, acţionându-se separat sau împreună ori ar fi fost astfel exercitate, dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit.” (...)”

Art. 7

„Autoritãţile centrale urmeazã sã coopereze între ele şi sã promoveze o colaborare între autoritãţile competente în statele lor respective, pentru a asigura imediata înapoiere a copiilor şi a realiza celelalte obiective ale prezentei convenţii.

În special, ele urmeazã fie direct, fie cu sprijinul oricãrui intermediar, sã ia toate mãsurile potrivite:

a) pentru localizarea unui copil deplasat sau reţinut ilicit;

b) pentru prevenirea de noi pericole pentru copil sau de pagube pentru pãrţile interesate, luând sau procedând astfel încât sã fie luate mãsuri provizorii;

c) pentru a asigura înapoierea de bunã voie a copilului sau a înlesni o soluţie amiabilã;

d) pentru schimb de informaţii, dacã se dovedeşte util, privitoare la situaţia socialã a copilului;

e) pentru a furniza informaţii generale privind dreptul statului lor în legãturã cu aplicarea convenţiei;

f) pentru a introduce sau a înlesni deschiderea unei proceduri judiciare sau administrative, menite sã obţinã înapoierea copilului şi, dacã este cazul, sã îngãduie organizarea sau exercitarea efectivã a dreptului de vizitare;

g) pentru a acorda sau înlesni, dacã este cazul, obţinerea de asistenţã judiciarã şi juridicã, inclusiv participarea unui avocat;

h) pentru a asigura, pe plan administrativ, dacã va fi necesar şi oportun, înapoierea fãrã pericol a copilului;

i) pentru a se ţine reciproc la curent asupra aplicãrii convenţiei şi, pe cât posibil, a înlãtura eventualele obstacole ivite cu prilejul aplicãrii sale.”

Art. 11

„Autoritãţile judiciare sau administrative ale oricãrui stat contractant urmeazã sã procedeze de urgenţã în vederea înapoierii copilului.

Când autoritatea judiciarã sau administrativã sesizatã nu a statuat, într-un termen de 6 sãptãmâni din momentul sesizãrii sale, reclamantul sau autoritatea centralã a statului solicitat, din proprie iniţiativã sau la cererea autoritãţii centrale a statului solicitant, poate cere o declaraţie asupra motivelor acestei întârzieri. Dacã rãspunsul este primit de cãtre autoritatea centralã a statului solicitat, aceastã autoritate urmeazã a o transmite autoritãţii centrale a statului solicitant sau, dacã este cazul, reclamantului.”

Art. 12

„Când un copil a fost deplasat sau reţinut ilicit în înţelesul art. 3 şi o perioadã de mai puţin de un an s-a scurs cu începere de la deplasare sau neînapoiere în momentul introducerii cererii înaintea autoritãţii judiciare sau administrative a statului contractant unde se aflã copilul, autoritatea sesizatã dispune înapoierea sa imediatã.

Autoritatea judiciarã sau administrativã, sesizatã fiind chiar dupã expirarea perioadei de un an prevãzute la

alineatul precedent, urmează, de asemenea, să dispună înapoierea copilului, afară dacă nu se stabileşte că copilul s-a integrat în noul său mediu.

Când autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat are motive de a crede că copilul a fost luat într-un alt stat, ea poate suspenda procedura sau să respingă cererea de înapoiere a copilului."

Art. 13

„Prin excepţie de la dispoziţiile articolului precedent, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat nu este ţinută să dispună înapoierea copilului, dacă persoana, instituţia sau organismul care se împotriveşte înapoierii sale stabileşte:

a) că persoana, instituţia sau organismul care avea în îngrijire copilul nu exercita efectiv dreptul privind încredinţarea la data deplasării sau neînapoierii, ori consimţise sau achiesase ulterior acestei deplasări sau neînapoieri; sau

b) că există un risc grav ca înapoierea copilului să-l expună unui pericol fizic sau psihic sau ca în orice alt chip să-l situeze într-o situaţie intolerabilă.

Autoritatea judiciară sau administrativă poate, de asemenea, să refuze a dispune înapoierea copilului, dacă constată că acesta se împotriveşte la înapoierea sa şi că a atins o vârstă sau o maturitate care face necesar să se ţină seama de opinia sa.

La aprecierea împrejurărilor vizate în acest articol, autorităţile judiciare sau administrative urmează să ţină seama de informaţiile puse la dispoziţie de autoritatea centrală sau orice altă autoritate competentă a statului în care se află reşedinţa obişnuită a copilului privitor la situaţia sa socială."

Art. 16

„După ce vor fi fost informate despre deplasarea ilicită a unui copil sau despre neînapoierea sa în înţelesul art. 3, autorităţile judiciare sau administrative ale statului contractant unde copilul a fost deplasat sau reţinut nu vor mai putea statua asupra fondului dreptului privind încredinţarea până când nu se va stabili că nu se află întrunite condiţiile prezentei convenţii pentru înapoierea copilului sau până când o perioadă rezonabilă nu se va fi scurs fără ca o cerere pentru aplicarea convenţiei să se fi făcut."

Art. 17

„Singură împrejurarea că o hotărâre privitoare la încredinţare a fost pronunţată sau este susceptibilă să fie recunoscută în statul solicitat nu poate justifica refuzul de a retrimite copilul potrivit prevederilor acestei convenţii, dar autorităţile judiciare sau administrative ale statului solicitat pot lua în considerare motivele acestei hotărâri care ar intra în sfera de aplicare a convenţiei."

Art. 18

„Dispoziţiile acestui capitol nu limitează puterea autorităţii judecătoreşti sau administrative de a dispune înapoierea copilului oricând."

2. Raportul explicativ privind Convenţia de la Haga din 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaţionale de copii, elaborat de Elisa Pérez-Vera în 1980

Punctul 121 din Raportul Explicativ privind Convenţia de la Haga din 1980 face următorul comentariu asupra art. 16 din Convenţia de la Haga:

„Acest articol, cu scopul de a promova realizarea obiectivelor Convenţiei în ceea ce priveşte înapoierea copilului, încearcă să prevină luarea unei decizii pe fond asupra drepturilor legate de încredinţare în statul în care copilul este reţinut."

3. Codul de procedură civilă

Art. 87 alin. (1) punctul 8

„8. în cazul în care prin tratate sau convenţii internaţionale la care este parte România sau prin acte normative speciale nu se prevede o altă procedură, cei care se află in străinătate având domiciliul sau reşedinţa cunoscută, printr-o citaţie trimisă cu scrisoare recomandată cu dovadă de primire. Dispoziţiile art. 114^1 alin. (4) sunt aplicabile.

[…] În toate cazurile, dacă cei aflaţi in străinătate au mandatar cunoscut în ţară, va fi citat şi acesta;"

Art. 114^1 alin. (4)

„Dacă pârâtul locuieşte în străinătate, preşedintele va putea fixa un termen mai îndelungat. Prin citaţie, pârâtul va fi informat că are obligaţia de a-şi alege domiciliul în Româniaa, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul. În cazul în care pârâtul nu se conformează acestei obligaţii, comunicările se

vor face prin scrisoare recomandată, recipisa de predare la poştă română a scrisorii, în cuprinsul căreia vor fi menţionate actele ce se expediază, ţinând loc de dovada de îndeplinire a procedurii. ”

Art. 614

„În faţa instanţelor de fond, părţile [în procesele de divorţ] se vor înfăţişa în persoană, afară numai dacă unul dintre soţi […] are reşedinţa în străinătate; în aceste cazuri, părţile se vor putea înfăţişa prin mandatar.”

În drept

I. OBIECŢIA PRELIMINARĂ

19. Guvernul a susţinut că primul reclamant nu avea dreptul să depună cererea în numele celui de-al doilea reclamant, deoarece nu fusese încredinţată fiica sa acestuia.

20. Primul reclamant a contestat acest argument şi a reamintit că pierduse dreptul de încredinţare a copilului în urma unui proces care nu a respectat Convenţia de la Haga şi că înainte de reţinerea copilului, cei doi părinţi exercitaseră împreună drepturile legate de încredinţare. Nici unul dintre ei nu avusese mai multe drepturi părinteşti asupra fiicei lor.

21. Curtea reaminteşte că, în principiu, o persoană care nu are dreptul, conform dreptului naţional, de a o reprezenta pe alta poate totuşi, în anumite împrejurări, să îndeplinească acte în faţa Curţii în numele acestei persoane. Mai cu seamă, minorii se pot adresa Curţii chiar şi, sau mai ales, dacă sunt reprezentaţi de către un părinte care se află în conflict cu autorităţile şi critică deciziile şi comportamentul acestora ca nerespectând drepturile garantate de convenţie. În asemenea cazuri, statutul de părinte natural este suficient pentru a-i da dreptul de a se adresa Curţii şi în numele copilului, pentru a apăra interesele acestuia [a se vedea *Scozzari şi Giunta împotriva Italiei* (GC), nr. 39221/98 şi 41963/98, pct. 138, CEDO 2000-VIII, Iglesias Gil şi Urcera Iglesias împotriva Spaniei (dec.), nr. 56673/00, 5 martie 2002 şi Sylvester împotriva Austriei (dec.), nr. 36812/97 şi 40104/98 (conexate), 26 septembrie 2002] nr. 36812/97 şi 40104/98 (conexate), 26 septembrie 2002]

22. Acest principiu se aplică în cauza de faţă, mai ales fiindcă primul reclamant a contestat modul în care instanţele române s-au pronunţat asupra drepturilor legate de încredinţare, încălcând, în opinia sa, drepturile lui prevăzute la art. 8.

23. În concluzie, Curtea constată că primul reclamant are capacitatea de a acţiona în numele fiicei sale.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din convenţie

24. Reclamanţii s-au plâns că dreptul lor la respectarea vieţii de familie, prevăzut la art. 8 § 1 din convenţie, a fost încălcat de către instanţele care au soluţionat atât procedura întemeiată pe Convenţia de la Haga cât şi procesul de divorţ. În special, aceştia au susţinut că instanţele nu au respectat prevederile art. 16 şi 17 din Convenţia de la Haga. Potrivit acestor articole, nu se poate lua nici o decizie pe fond în ceea ce priveşte drepturile de încredinţare atâta timp cât procedura întemeiată pe Convenţia de la Haga este în curs, şi, în acelaşi timp, instanţele nu ar fi trebuit să fie ţinute de o hotărâre de încredinţare atunci când au soluţionat cererea de înapoiere a copilului. În plus, autorităţile nu au acţionat cu celeritate în procedura întemeiată pe Convenţia de la Haga.

În ceea ce priveşte procesul de încredinţare şi de divorţ, primul reclamant a arătat că a fost privat de drepturile sale de tutelă şi vizitare şi de orice posibilitate de a participa la educarea fiicei sale. Absenţa oricăror documente juridice care să ateste divorţul îl pusese în imposibilitatea de a actualiza registrul de stare civilă, existând riscul de a fi acuzat de bigamie dacă ar fi încercat să se recăsătorească. El a considerat că instanţele au stabilit în mod arbitrar suma pensiei de întreţinere. Nu putea să achite acea sumă, şi de aceea risca pedeapsa cu închisoarea pentru nerespectarea obligaţiilor sale, dacă ar fi mers în România. Acest lucru l-a

împiedicat să îi vadă pe fiica sa şi pe părinţii săi care locuiau încă în România.

În sfârşit, reclamantul s-a plâns, în numele fiicei sale, de o încălcare a drepturilor copilului prevăzute la art. 8 pe motiv că cele două proceduri din instanţele române au lipsit-o de dreptul de a-şi vedea tatăl şi bunicii paterni şi astfel de a stabili relaţii normale cu aceştia.

Art. 8 are următorul text:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieţii sale private şi de familie, a domiciliului său şi a corespondenţei sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorităţi publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege şi dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea naţională, siguranţa publică, bunăstarea economică a ţării, apărarea ordinii şi prevenirii faptelor penale, protejarea sănătăţii sau a moralei, ori protejarea drepturilor şi libertăţilor altora."

25. Curtea constată că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 din convenţie. De asemenea, Curtea constată că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

26. Guvernul a considerat că intervenţia în viaţa de familie a reclamanţilor provocată prin procedura întemeiată pe Convenţia de la Haga a fost în conformitate cu legea, şi anume cu art. 13 alin. 1 litera b) din Convenţia de la Haga, şi a reamintit că, pe de o parte, dreptul la înapoierea copilului nu era absolut şi că, pe de altă parte, instanţele naţionale se bucurau de o libertate mai amplă de apreciere atunci când interpretau şi aplicau dreptul intern. Aceştia s-au bazat pe jurisprudenţă, ca de exemplu cauzele *Winterwerp împotriva Ţărilor de Jos* (hotărârea din 24 octombrie 1979, Seria A nr. 33, p. 20, pct. 46), *Iglesias Gil şi A.U.I. împotriva Spaniei* (nr. 56673/00, pct. 61, CEDO 2003-V) şi *De Diego Nafría împotriva Spaniei* (nr. 46833/99, pct. 39, 14 martie 2002).

În sfârşit, în ceea ce priveşte procesul de divorţ, Guvernul a susţinut că, potrivit dreptului român, era în interesul minorei ca, în caz de divorţ, ea să fie încredinţată unuia dintre părinţi. Totuşi, celălalt părinte, în această cauză primul reclamant, îşi păstra dreptul de a avea legături personale cu copilul şi de a supraveghea educarea acestuia.

Guvernul a concluzionat că nu a fost încălcat art. 8 în cauza prezentă.

27. Reclamanţii au contestat argumentul Guvernului. Mai ales au considerat că intervenţia în viaţa lor de familie nu a fost conformă cu legea şi nu era necesară într-o societate democratică. În opinia lor, autorităţile nu au acţionat cu celeritate în vederea înapoierii minorei şi suspendării procesului de divorţ, încălcând astfel obligaţiile pe care le aveau conform art. 7 din Convenţia de la Haga.

28. Curtea observă, mai întâi, faptul că este de la sine înţeles că relaţia dintre reclamanţi intră în sfera vieţii de familie în sensul art. 8 din convenţie.

29. Curtea reiterează faptul că dreptul părintelui şi al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al vieţii de familie, iar măsurile naţionale care împiedică acest drept constituie amestec în dreptul protejat la de art. 8 (a se vedea *Monory împotriva României şi Ungariei*, nr. 71099/01, pct. 70, 5 aprilie 2005).

30. Evenimentele aflate în discuţie în cauză, în măsura în care din ele decurge răspunderea statului pârât, constituie amestec în dreptul reclamanţilor la respectarea vieţii lor de familie, prin faptul că a restrâns dreptul lor de a se bucura de prezenţa reciprocă.

31. Curtea trebuie să stabilească aşadar dacă a existat o încălcare a dreptului reclamanţilor la respectarea vieţii lor de familie.

1. Procedura de înapoiere a copilului întemeiat pe Convenţia de la Haga

32. Curtea reiterează că, deşi scopul esenţial al art. 8 este de a apăra persoanele împotriva actelor arbitrare ale autorităţilor publice, mai există şi obligaţii pozitive inerente „respectării" vieţii de familie. Totuşi, limitele dintre obligaţiile pozitive şi negative ale statului conform acestei prevederi nu se pretează unei delimitări precise. Principiile aplicabile sunt totuşi

similare. În ambele contexte trebuie avut în vedere echilibrul ce trebuie realizat între interesele persoanei şi cele ale comunităţii, iar în ambele contexte statul are o anumită marjă de apreciere (a se vedea *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, nr. 31679/96, pct 94, CEDO 2000-I, *Iglesias Gil şi A.U.I.*, menţionată anterior, pct. 48 şi *Sylvester împotriva Austriei*, nr. 36812/97, 40104/98, pct. 51, 24 aprilie 2003).

33. Printre obligaţiile pozitive impuse statelor la art. 8 se numără şi luarea de măsuri pentru a se asigura de reunirea părintelui cu copilul său (a se vedea *Ignaccolo-Zenide*, menţionată anterior, pct. 94, şi *Nuutinen împotriva Finlandei*, nr. 32842/96, pct. 127, CEDO 2000-VIII). Curtea a interpretat deja aceste obligaţii pozitive în lumina Convenţiei de la Haga, art. 7 din aceasta din urmă conţine o listă neexhaustivă de măsuri de luat de către state pentru a asigura înapoierea rapidă a copilului, inclusiv instituirea acţiunii în justiţie (a se vedea *Ignaccolo-Zenide,* citată anterior, pct. 95). Aceeaşi interpretare poate fi folosită şi în cauza de faţă în măsura în care, la momentul respectiv, România era parte la Convenţia de la Haga (a se vedea *Monory*, citată anterior, pct. 73).

34. Conform art. 7 din Convenţia de la Haga, autorităţile au obligaţia de a lua toate măsurile necesare pentru prevenirea unor noi pericole pentru copil sau prejudicii pentru părţile interesate.

Totuşi, în cauză, deşi aveau cunoştinţă despre procesul de divorţ aflat pe rolul instanţelor române, autorităţile nu au acţionat în vederea suspendării judecării acţiunii de divorţ până la terminarea procedurii bazate pe Convenţia de la Haga, ceea ce este contrar art. 16 din Convenţia de la Haga.

35. Este adevărat că primul reclamant nu a informat judecătoria care soluţiona divorţul şi încredinţarea despre existenţa procedurii întemeiate pe Convenţia de la Haga. Totuşi, Curtea reaminteşte că acesta nu este obligat prin nici o lege să facă acest lucru. Mai mult, era rezonabil ca el să se aştepte că ministerul va acţiona, din cel puţin următoarele motive: în primul rând, se considera că ministerul va lua toate măsurile, inclusiv extrajudiciare, în numele lui, pentru a asigura respectarea Convenţiei de la Haga, şi în al doilea rând, el ceruse expres ministerului să ia măsurile necesare pentru suspendarea procesului de divorţ (a se vedea supra pct. 9).

Asupra acestei chestiuni, Curtea reaminteşte că ministerul a acţionat atât în calitate de autoritate centrală pentru Convenţia de la Haga, precum şi în calitate de autoritate răspunzătoare de procedura de citare internaţională în cadrul procesului de divorţ. Prin urmare, ministerul ştia despre ambele procese şi într-o oarecare măsură a participat la ele. Ţinând cont că întrucât Convenţia de la Haga este un instrument internaţional obligatoriu pentru state, în primul rând statele şi nu persoanele particulare trebuie să îşi reglementeze comportamentul în aşa fel încât să asigure respectarea acestei convenţii.

36. Prin omisiunea de a informa instanţele de divorţ despre existenţa procedurii întemeiate pe Convenţia de la Haga, autorităţile, şi mai ales ministerul, au lipsit Convenţia de la Haga de chiar scopul acesteia, adică acela de a preveni luarea unei decizii pe fond asupra dreptului la încredinţare în statul unde este reţinut copilul (a se vedea art. 16 din Convenţia de la Haga şi comentariul din Raportul Explicativ).

37. În acest context, Curtea îşi exprimă îngrijorarea asupra faptului că instanţele naţionale care au soluţionat procedura întemeiată Convenţia de la Haga şi-au fondat hotărârea, printre alte argumente, pe faptul că se luase o decizie pe fond asupra încredinţării, în vreme ce procesul pe Convenţia de la Haga era încă în curs.

Acesta nu a fost singurul argument care a făcut instanţa naţională să nu dispună înapoierea copilului. Celelalte argumente furnizate de instanţe, şi anume interesul superior al copilului şi dovada că reclamantul consimţise iniţial să rămână în România, constituie o interpretare a faptelor şi probelor administrate în cauză ce nu pare a fi arbitrară. Împreună cu Guvernul, Curtea reaminteşte că nu Curtea Europeană este în măsură să substituie propria sa apreciere a faptelor celei făcute de instanţele naţionale şi, de regulă, aceste instanţe sunt cele care trebuie să examineze probele existente [*mutatis mutandis*, *Edwards împotriva Marii Britanii*,

hotărârea din 16 decembrie 1992, Seria A nr. 247-B, pp. 34-35, pct. 34; şi *García Ruiz vs. Spania* (GC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I].

38. În chestiunile legate de reunirea copiilor cu părinţii lor, oportunitatea unei măsuri trebuie judecată prin rapiditatea cu care este pusă în practică, asemenea cauze necesitând o soluţionare de urgenţă, deoarece trecerea timpului poate avea consecinţe iremediabile asupra relaţiilor dintre copii şi părintele care nu locuieşte cu aceştia (*Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 102, şi *Nuutinen*, citată anterior, pct. 110). De altfel, art. 11 din Convenţia de la Haga impune un termen limită de şase săptămâni pentru decizia prevăzută, în caz contrar organul de decizie poate fi obligat să prezinte motivele întârzierii. În ciuda acestei urgenţe recunoscute, în cauză s-au scurs mai mult de optsprezece luni de la data când primul reclamant a depus cererea de înapoiere a copilului şi până la data deciziei definitive. Guvernul nu a oferit nici o explicaţie satisfăcătoare pentru această întârziere.

39. În consecinţă, instanţele care au luat decizia definitivă în cauza de faţă nu îndeplinit condiţia de urgenţă a situaţiei.

40. În baza concluziilor prezentate supra la punctele 36 şi 39, şi indiferent de marja de apreciere a statelor pârâte în această privinţă, Curtea concluzionează că autorităţile române nu şi-au îndeplinit obligaţiile pozitive prevăzute la art. 8 din convenţie.

Prin urmare a fost încălcat acest articol din acest motiv.

2. Acţiunea de divorţ şi de încredinţare a minorei

41. Curtea ia notă de la început de faptul că există un conflict între părţi referitor la respectarea procedurii de citare în cauza de faţă. În vreme ce primul reclamant susţine că nici una dintre citaţii nu a ajuns la el, Guvernul afirmă că documentele au fost trimise în mod corect la adresa lui din Israel.

Totuşi, Curtea a reţinut deja că, deşi art. 8 nu prevede nici o condiţie procedurală explicită, procesul decizional finalizat prin măsuri care produc o interferenţă trebuie să fie echitabil şi să permită respectarea adecvată a intereselor garantate la art. 8:

„[C]eea ... ce trebuie stabilit este dacă, date fiind împrejurările deosebite ale cauzei şi mai ales gravitatea deciziilor ce trebuie luate, părinţii au fost implicaţi în procesul decizional, în ansamblul acestuia, într-o măsură suficientă pentru a le asigura protecţia adecvată a intereselor lor. În caz contrar, nu se respectă dreptul la viaţa de familie şi amestecul rezultat în urma deciziei nu va putea fi calificat drept „necesar" în conformitate cu art. 8." [a se vedea W. împotriva Marii Britanii (din 8 iulie 1987, seria A, nr 121-A), p 28-29, pct. 62 şi *McMichael împotriva Marii Britanii*, din 24 februarie 1995, seria A nr 307-B, p. 55, pct. 87 şi *Ignaccolo-Zenide,* menţionate anterior, pct 99]

Faptele din cauză indică că, deşi ştia, într-o anumită măsură, de existenţa procesului de divorţ şi de încredinţare a minorei, primul reclamant nu a participat deloc la acesta iar hotărârea din 18 septembrie 2002 nu i-a fost adusă la cunoştinţă. Mai mult, pare foarte improbabil, conform prevederilor art. 114^1 C. proc. civ., că ar fi putut obţine o redeschidere a cauzei în faţa instanţelor naţionale.

42. Totuşi, Curtea nu consideră necesară soluţionarea acestei chestiuni, deoarece a constatat deja o încălcare a art. 8 în ceea ce priveşte obligaţiile pozitive ale statului pârât (a se vedea supra pct. 40).

3. Alte aspecte ale capătului de cerere întemeiat pe art. 8

43. Dat fiind că în cauză s-a constatat deja o încălcare a art. 8 (pct. 40 supra), Curtea nu consideră necesar să examineze celelalte aspecte ale capătului de cerere prezentate de către reclamanţi, şi anume: lipsa drepturilor de vizitare şi a accesului fiicei la bunicii ei paterni, imposibilitatea primului reclamant de a se întoarce în România şi de a–şi rezolva starea civilă din Israel.

III. Presupusa încălcare a art. 6 § 1 din convenţie

44. Primul reclamant s-a plâns că dreptul său la un proces echitabil, garantat la art. 6 § 1 din convenţie, a fost încălcat de către hotărârea judecătoriei privind divorţul şi încredinţarea, deoarece el nu a fost legal citat să se prezinte la proces iar decizia adoptată nu i-a fost comunicată.

În numele fiicei sale, el s-a mai plâns şi că cele două procese din instanţele române au privat-o pe fiica sa de dreptul de a-şi vedea tatăl şi părinţii paterni şi astfel de a stabili relaţii normale cu aceştia.

45. Dispoziţiile relevante ale art. 6 § 1 se citesc după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanţă [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor şi obligaţiilor sale cu caracter civil [...]”

46. Guvernul a contestat aceste argumente. Acesta consideră că primul reclamant a fost citat legal cu mult timp înainte de termenul de judecată. Mai mult, acesta consideră că faptul că a primul reclamant a menţionat procesul de divorţ atunci când a depus cererea întemeiată pe Convenţia de la Haga dovedeşte că ştia de existenţa acestuia. În orice caz, absenţa citării nu ar fi împiedicat participarea activă a solicitantului la proces.

47. Curtea ia notă de faptul că acest capăt de cerere este legat de cel examinat mai sus şi trebuie aşadar să fie declarat şi el admisibil.

48. Mai departe, Curtea reiterează diferenţa dintre natura intereselor garantate la art. 6 şi la art. 8 din convenţie. În timp ce art. 6 prevede o garanţie procedurală, şi anume „dreptul la o instanţă” care să stabilească „drepturile şi obligaţiile civile”, art. 8 slujeşte unui scop mai amplu de a asigura respectul cuvenit pentru, printre altele, vieţii de familie. Diferenţa dintre scopul urmărit de garanţiile prevăzute la art. 6 şi 8 poate, în lumina împrejurărilor din cauză, să justifice examinarea aceloraşi fapte conform ambelor articole (a se vedea de ex. *McMichael*, menţionată anterior, p. 57, pct. 91 şi *Sylvester*, menţionată, pct. 76).

49. Totuşi, în cauza de faţă, Curtea consideră că nerespectarea vieţii de familie a reclamanţilor rezultată din neimplicarea primului reclamant în procesul de divorţ şi de încredinţare reprezintă miezul plângerii formulate de aceştia. Prin urmare, date fiind constatările făcute mai sus conform art. 8 (a se vedea supra pct. 40) şi indiferent de anumite îndoieli referitoare la conformitatea art. 114^1 C. proc. civ. cu condiţia accesului la justiţie prevăzută la art. 6 § 1, Curtea consideră că nu este necesar să examineze faptele din prisma art. 6 (a se vedea supra *Sylvester*, pct. 77).

IV. Presupusa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1

50. În conformitate cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenţie, primul reclamant se plânge de procedura prin care a fost stabilită pensia alimentară şi de faptul că fiica sa nu a primit-o niciodată. De asemenea, acesta s-a luptat pentru ca al doilea reclamant să un mai poată primi nici un beneficiu în temeiul legislaţiei israeliene.

51. Art. 1 din Protocolul nr. 1 are următorul text:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică şi în condiţiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internaţional.

Dispoziţiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosinţa bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuţii, sau a amenzilor.”

52. Guvernul a considerat că nu a avut loc nici un amestec în dreptul primului reclamant la respectarea bunurilor sale, în măsura în care dreptul român stabileşte obligaţia părinţilor de a-şi întreţine copiii minori. În sfârşit, acesta a reamintit că cel de-al doilea reclamant, prin

intermediul reprezentantului său legal, nu a solicitat exequatur pentru executarea în Israel a hotărârii din 18 septembrie 2002.

53. Curtea ia notă de faptul că acest capăt de cerere este legat de cel examinat în temeiul art. 8 şi trebuie aşadar să fie declarat şi el admisibil.

54. Date fiind constatările Curţii în temeiul art. 8 (a se vedea supra pct. 40) şi faptul că presupusa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 este rezultatul direct al procesului care a dat naştere încălcării art. 8 din convenţie, Curtea consideră că nu este necesar să examineze dacă în speţă s-a comis şi o încălcare a art. 1 (a se vedea *mutatis mutandis*, *Sylvester*, menţionată anterior, pct. 77; şi *Glod împotriva României*, nr. 41134/98, pct. 46, 16 septembrie 2003).

V. Presupusa încălcare a art. 5 din Protocolul nr. 7

55. În sfârşit, primul reclamant s-a plâns de faptul că aspectele care au dus la încălcarea drepturilor sale garantate la art. 8 au încălcat şi cerinţa egalităţii dintre soţi, prevăzută la art. 5 din Protocolul nr. 7 la convenţie, care are următorul text:

„Soţii se bucură de egalitate în drepturi şi în responsabilităţi cu caracter civil, între ei şi în relaţiile cu copiii lor în ceea ce priveşte căsătoria, pe durata căsătoriei şi cu prilejul desfacerii acesteia. Prezentul articol nu împiedică statele să ia măsurile necesare în interesul copiilor."

56. Curtea reaminteşte că a decis deja că art. 5 din Protocolul nr. 7 impune în esenţă o obligaţie pozitivă statelor, şi anume de a asigura un cadru juridic satisfăcător conform căruia soţii să aibă drepturi şi obligaţii egale în ceea ce priveşte relaţiile cu copiii lor [a se vedea *Cernecki împotriva Austriei*, (dec.), nr. 31061/96, 11 iulie 2000].

57. În speţă, primul reclamant nu aduce în discuţie cadrul legislativ. Acesta critică doar modul în care acesta a fost aplicat de către instanţele naţionale. Curtea nu găseşte nici un indiciu că legea respectivă ar încălca clauza egalităţii prevăzută la art. 5 din Protocolul nr. 7 [a se vedea şi *Monory împotriva României* (dec.), nr. 71099/01, 17 februarie 2004].

58. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat şi trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 şi 4 din convenţie.

VI. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenţie

59. Art. 41 din convenţie prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenţiei sau a protocoalelor sale şi dacă dreptul intern al înaltei părţi contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecinţelor acestei încălcări, Curtea acordă părţii lezate, dacă este cazul, o reparaţie echitabilă."

A. Prejudiciu

60. Primul reclamant a solicitat plata sumei de 1 355 000 EUR cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral, individualizată după cum urmează: 200 000 EUR pentru încălcarea stării sale civile, 500 000 EUR pentru imposibilitatea de a-şi exercita drepturile şi obligaţiile părinteşti, 195 000 EUR pentru omisiunea instanţelor române de a-i acorda drepturi de vizitare, 180 000 EUR pentru imposibilitatea sa de a păstra legături normale cu părinţii săi, 80 000 EUR cu titlu de despăgubiri pentru răpirea minorei şi necesitatea reconstruirii relaţiei dintre tată şi fiică, 200 000 EUR pentru suferinţă, durere, depresie, pierderea bucuriei de a trăi şi credinţei în viaţa de familie.

În plus, el a solicitat la acest capăt de cerere, în numele fiicei sale, plata sumei de 1 364 382 EUR, şi anume: 300 000 EUR ca despăgubiri pentru pierderea îngrijirii medicale israeliene, 9 382 EUR pentru alocaţia lunară pe care ar fi trebuit să o primească de la statul israelian, 500 000 EUR pentru încălcarea dreptului de a se bucura de viaţa de familie, 195

000 EUR pentru omisiunea instanţelor române de a stabili drepturi de vizitare pentru tatăl ei, 80 000 EUR pentru imposibilitatea de a-şi vedea bunicii paterni, 180 000 EUR pentru prejudiciul moral, 100 000 EUR pentru suferinţă, durere, depresie, pierderea bucuriei de a trăi şi credinţei în viaţa de familie.

61. Guvernul a considerat aceste sume ca fiind nejustificate şi excesive. În opinia sa, nu există o legătură cauzală între presupusele încălcări şi despăgubirile cerute. El consideră că simpla constatare a încălcării ar putea constitui în sine o reparaţie echitabilă pentru orice prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit reclamanţii.

62. Curtea nu vede nici un motiv pentru a se îndoi de faptul că reclamanţii au suferit de pe urma imposibilităţii de a se bucura de compania reciprocă. Aceasta consideră că, în ceea ce priveşte pe primul reclamant, simpla constatare a încălcării nu ar putea fi suficientă ca reparaţie echitabilă. Având în vedere sumele acordate în cauzele comparabile (a se vedea *Ignaccolo-Zenide*, pct.117; *Sylvester*, pct. 84; *Iglesias Gil şi A.U.I.*, pct. 67, şi *Monory,* pct. 96, citate anterior, *Sophia Gudrun Hansen împotriva Turciei*, nr. 36141/97, pct. 115, 23 septembrie 2003, precum şi *Maire împotriva Portugaliei*, nr. 48206/99, pct. 82, CEDO 2003-VII), şi efectuând o evaluare pe bază echitabilă conform cerinţelor art. 41, Curtea acordă primului reclamant suma de 20 000 EUR la acest capăt de cerere.

Pentru cel de-al doilea reclamant, Curtea consideră că simpla constatare a încălcării constituie reparaţie echitabilă pentru orice prejudiciu moral pe care este posibil să îl fi suferit în urma încălcării drepturilor sale garantate la art. 8 (a se vedea *Sylvester*, citată anterior, pct. 80).

În sfârşit, Curtea consideră că restul cererilor de compensaţie formulate în temeiul art. 41 din convenţie sunt nefondate.

B. Cheltuieli de judecată

63. Primul reclamant a mai solicitat plata sumei de 141 500 EUR pentru cheltuielile de judecată în faţa instanţelor naţionale şi la Curte, şi anume 61 500 EUR pentru doctori, psihologi, grupuri de sprijin, 60 000 EUR pentru onorariile avocaţilor şi 20 000 EUR pentru biletele de avion, apelurile telefonice şi telecomunicaţii. În numele fiicei sale, el a cerut Curţii să acorde o sumă rezonabilă pentru onorariile avocaţilor, lăsând la aprecierea Curţii stabilirea sumei exacte.

64. Guvernul a reamintit că reclamanţii nu au justificat cheltuielile.

65. Conform jurisprudenţei Curţii, un reclamant are dreptul la decontarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care se arată că ele au fost făcute şi au fost necesare şi rezonabile ca sumă. Reclamanţii au solicitat sumele de mai sus fără a prezenta documente justificative, cu excepţia unei scrisori datate 2 august 2005, în care reprezentantul îi cerea primului reclamant suma de 47 000 EUR şi 6 750 CHF în temeiul cererii depuse la Curte. Totuşi, la Curte nu s-a depus nici o chitanţă referitoare la aceste sume şi nici la vreo altă sumă plătită de sau care este cerută de la primul reclamant. Aşadar, nu se poate acorda întreaga sumă cerută. Totuşi, Curtea acceptă faptul că primul reclamant trebuie să fi suportat nişte cheltuieli de judecată. În mod corespunzător, date fiind informaţiile aflate în posesia Curţii, criteriile de mai sus şi sumele acordate de Curte în cauzele similare, aceasta consideră că este rezonabilă acordarea sumei de 1 500 EUR în această privinţă primului reclamant.

C. Dobânzi moratorii

66. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilităţii de împrumut marginal practicată de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* admisibile capetele de cerere privind dreptul la respectarea vieţii de familie, accesul la justiţie şi respectarea bunurilor şi declară inadmisibile restul capetelor de cerere;
2. *Hotărăşte* că a fost încălcat art. 8 din convenţie;
3. *Hotărăşte* că nu este necesară examinarea capetelor de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din convenţie şi pe art. 1 din Protocolul nr. 1;
4. *Hotărăşte:*

   (a) că statul pârât trebuie să plătească primului reclamant, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii potrivit art. 44 § 2 din convenţie, suma de 20 000 EUR (douăzeci de mii de euro) cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral şi 1 500 EUR (una mie cinci sute de euro) cu titlu de cheltuieli de judecată plus orice impozite aferente;

   (b) că, de la expirarea termenului menţionat şi până la efectuarea plăţii, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilităţii de împrumut marginal practicată de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade şi majorată cu trei puncte procentuale;
5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparaţii echitabile pentru celelalte capete de cerere formulate de reclamanţi.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 27 iulie 2006, în temeiul art. 77 § 2 şi 3 din regulament.

Roderick Liddell	Boštjan M. Zupančič
Grefier secţie	Preşedinte